

SXEDIO.50A

11.7.1878: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟ ΤΟΝ Κ.Α. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ ΤΗΣ ΑΦΙΞΗΣ ΤΩΝ ΒΡΕΤΑΝΩΝ ΣΤΗ ΛΕΥΚΩΣΙΑ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΥΨΩΣΗΣ ΤΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΚΗΣ ΣΗΜΑΙΑΣ ΣΤΟΝ ΚΟΥΣΛΑ

Την άφιξη του Ναυάρχου Τζων Χέϊ στη Λευκωσία και την ανύψωση της βρετανικής σημαίας στον Κουσλά, περιγράφει και ο Κ.Α. Κωνσταντινίδης στην "Ιστορία της Κατοχής της Κύπρου" που έγραψε το 1930, αφού είχε την ευκαιρία να μιλήσει με διάφορους που παρέστησαν στην τελετή.

Έγραψε ο ΚΑΚ:

" Ήτο η ώρα 3 περίπου μ.μ. οπότε οι εκπροσωπούντες το Αγγλικόν Στέμμα ευάριθμοι αξιωματικοί μετέβησαν εις το Σεράγιον, όπου θα εγένετο η επισημοποίησης της κατοχής.

Η "τελετή" ήτο απλουστάτη και έλαβε χώραν χωρίς στρατιωτικήν πομπήν και χωρίς βεβαίως την παρουσίαν πολυπληθούς λαϊκού στοιχείου, το οποίον προσδίδει εις τοιαύτας περιστάσεις την λαμπρότητα και τον πανηγυρικό χαρακτήρα.

Η αίθουσα, όπου έλαβε χώραν η ιστορική τελετή ήτο μέγα και υψηλόν δωμάτιον με οροφήν μεγαλοπρεπή επιχρυσωμένην και ζωγραφισμένην από ιταλούς διακοσμητάς, η επίπλωσις της όμως ήτο δυσαναλόγως προς την επισημότητα της πενιχρά.

Τα μόνα έπιπλα τα οποία αναφέρεται ότι υπήρχαν εις αυτήν ήσαν ένα ντιβάνι, ένα τραπέζι και μία σειρά καθισμάτων.

Από τα παράθυρα της εφάινοντο οι κήποι και μιναρέδες μια δε κρήνη άφηνε να εκκρέη και παιγνιδίζη κάτω κρυστάλλινο νερό και μεγαλοπρεπείς κέδροι επροκάλουν ένα να καταφύγη εις την ωραίαν και δροσεράν σκιάν των.

Ενας πολυτελής παράδεισος πρασίνου απλώνετο κάτω. Εδώ λοιπόν ο Πεσσίμ, ήκουσε με ανατολικήν

απάθειαν την ανάγνωσιν του υψηλού φερμανίου, εδώ έμαθε, λέγει ο **DIXON** την ιστορίαν εκείνην των φορτωμένων με λαμποκοπούντα ασημένια αγγλικά νομίσματα μουλαριών.

Είχε **4** παχιές συζύγους και μισθούς καθυστερημένους, ενώ ούτε ένα γρόσι δεν ευρίσκετο εις το δημόσιον ταμείον.

Η θέσις του ήτο επισφαλής και ηδύνατο οιανδήποτε ημέραν να υποστή την τύχην του Κιαμήλ. Παρεχώρησε λοιπόν προθύμως την έδραν του εις τον Αγγλον Ναύαρχον ο Πασσάς.

Το Σουλτανικόν φερμάνιον διά του οποίου "η σκιά του Θεού επί της Γης", ο κραταιότατος Πατισάχ παρεχάρι την διοίκησιν της νήσου εις την Μεγάλην Βρετανίαν κατόπιν ειδικής συμβάσεως ή διά να μεταχειρισθώμεν την ωμήν κυριολεξίαν "το Πωλητήριον έγγραφον" (διά του οποίου τυπικώς μεταβιβάζετο η διοίκησις μόνον, πράγματι δε η κυριότης επί του ακινήτου όπως εις μεν τον Γετικόν σημειούται ως αντικείμενον αγοραπωλησίας μεταξύ Ριχάρδου και Λεοντοθύμου, Ναϊτών, Λουζινιανών, Βήκονσφηλι) το σουλτανικόν λοιπόν φερμάνιον τοποθετημένον μέσα εις πολυτελή "κκεσέν" (θυλάκιον) από ατλάζι κόκκινον ανεγνώσθη εν μέσω νεκρικής σιγής υπό του συνοδεύοντος τον Αγγλον Ναύαρχον Σαμή Πασά εκ Κωνσταντινουπόλεως έμπροσθεν της Αιθούσης, η οποία εχρησίμευε προς διαμονήν του Μουτασερίφη ή κατ' άλλην πληροφορίαν δοθείσαν εις ημάς εις την Πλατείαν προ του Σεραγίου υπό του Ιζέτ εφ. του μετά ταύτα γνωστοτάτου ως δικαστού, τότε Κιαττίπη".

Στο Αυτοκρατορικό Φερμάνι γινόταν αναφορά στην αγγλοτουρκική Συνθήκη και μεταξύ άλλων τονιζόταν ότι με τη μεταφορά του στην Κύπρο έπρεπε να παραχωρηθεί η Κύπρος προσωρινά στη Βρετανία, ανακοινωνόταν ότι θα λειτουργούσε Ιεροδικείο στη νήσο που θα επιλαμβανόταν ως μέχρι τότε τις θρησκευτικές υποθέσεις των Μουσουλμάνων της Κύπρου και διατάσσονταν όλοι στην Κύπρο όπως μεριμνήσουν ώστε να μη γίνει οτιδήποτε εναντίον της απόφασης

του Σουλτάνου.

Προσθέτει ο Κ. Α. Κωνσταντινίδης:

"Πλην των άγγλων και τούρκων επισήμων κατά τας πληροφορίας μας παρευρέθησαν κατά την εν λόγω τελετήν και **5-6** Κιαττιπάδες (γραμματικοί) οι οποίοι μετά το τέλος της έσπασαν επιδεικτικώς τες πέννες και τα "καλαμάργια" των βλέποντες ότι ετερματίζετο πλέον η περίοδος της χρησιμοποίησεως των.

Μεταδίδον εις ημάς τας πληροφορίας αυτάς συμπολίτης προσθέτει ότι ως ήτο φυσικόν, μία κατήφεια καθιστώσα το βλέμμα απλανές και σφραγίζουσα το στόμα με Ισπανικόν κηρόν ηπλώθη εις τα πρόσωπα των ολίγων "μεγάλων" Τούρκων, οι οποίοι παρέστησαν εις την σύντομον αυτήν... νεκρώσιμον ακολουθίαν της τουρκικής δεσποτείας εις την μαρτυρικήν νήσον μας και οι οποίοι με είρωνα πικρίαν έλεγαν "σιήμπι Ιγγιλίζ Ολτούκ" (τώρα γίναμε Εγγλέζοι).

Αναχωρούντες έπειτα από το Σεράγιον οι Αγγλοι αξιωματικοί επανήλθον εις το ξενοδοχείον του Σικκερτζή. Διά την νύκτα όμως εθεωρήθη επικίνδυνον να παραμείνουν εις το Ξενοδοχείον και έγινε σύσκεψις μετά των ιδικών μας, περί του πού θα ήτο ασφαλεστέρα η διαμονή των. Αφού έγινεν ανταλλαγή γνώμων, ο Μιχ. Σιακαλλής είπεν: "Αν θέλουν, ας έλθουν τζει κοντά μας".

Και πράγματι κατέλυσαν εις την οικίαν Σιακαλλή.

Εν τω μεταξύ η είδησις της παρουσίας των Αγγλων εις την Λευκωσίαν είχε διατρέξει από στόματος εις στόμα την πόλιν με την προσθήκην ότι την επομένην θα ήρχετο και στρατός, αλλά καμία ιδιαιτέρα κίνησις δεν εσημειώθη, ουδέ ζωηρόν ενδιαφέρον εξεδηλώθη διά τον φόβον του εξαγριωμένου και υποκώφως δυσφορούντος Τουρκικού όχλου.

Διήλθε μάλιστα την νύκτα της **29ης** προς την **30ην** Ιουνίου (παλιό ημερολόγιο) ο χριστιανικός πληθυσμός της πόλεως με αγωνίαν μεγάλην, διότι είχε

γενικευθή ο όχι ανεξήγητος φόβος "αν σηκωθούν πόψε οι τούρτζιοι τζιαί μας σκοτώσουν;".

Ο φόβος δε αυτός συνεκρότησε κατά ψυχολογικών λόγων την ελληνικήν ψυχήν εις την εκδήλωσιν της φυσικής χαράς της, η οποία περιωρίσθη μέσα εις τα στήθη των κατακαυμένων ραγιάδων, υποχρεωμένων εκ της καταστάσεως και αυτήν την στιγμήν της απαλλαγής των από του τουρκικού ζυγού να μην την νοιώσουν, καθώς έπρεπε να βλέπετε, όταν σας πιέση Εφιάλτης και μετά την αφύπνισιν εξακολουθούν τα αποτελέσματα του, ώστε να μη αντιλαμβάνεσθε καλά, καλά τι συμβαίνει περίξ σας, διότι νομίζετε πως εξακολουθεί ακόμη να μας πιέζει το στήθος.

Και ο τρομερός Τουρκικός " Αγρυπνάς" επέζεν ακόμη θανασίμως τα στήθη των Ελλήνων, ενώ η Αγγλία είχε πατήσει το ισχυρόν πόδι της εις την Κύπρον οριστικώς.

Οπωσδήποτε εξημέρωσεν η 30η Ιουνίου, (παλιό ημερολόγιο) οπότε καθώς ήτο πλέον γνωστόν θα ήρχετο εις την Λευκωσίαν Αγγλικός στρατός από την Σκάλαν.

Αλλά και πάλιν μην φαντασθήτε υποδοχάς, έξοδον του ελληνικού πληθυσμού εις τον δρόμον Λευκωσίας- Σκάλας, παλλαϊκόν συνωστισμόν ανδρών γυναικών και παιδιών.

Ο περίτρομος ραγιάς εξακολουθεί να μένη στην τρύπαν του, διότι δεν ανεθάρρησεν ακόμη και οι Αγγλοι στρατιώται δεν θα συναντήσουν πομπήν, την οποίαν πιθανώτατα θα επερίμεναν κατ' αρχάς. Μόνον μερικοί νέοι ζωηροί είπαν μεταξύ των: "Ξαπολούμεν βρε την δουλειάν να πάμεν να δούμεν;".

Και ιδού ότι νεανική παρέα περνά με κρυφήν χαράν την Πόρταν της Αμμοχώστου και μετ' ολίγον ευρίσκεται εις την Αγλαντζιάν, ή ακριβέστερον εις το χάνι που ήταν εις τον δρόμον Λευκωσίας, παρά το "Τσιφλίκι" Καϊμακκάμη".

Από το πρωί όμως έως το μεσημέρι άδικα περιμένουν, διότι δεν προβάλλει ακόμη το άγημα και αυτό στενοχωρεί την συντροφιάν και ψυχικώς και σωματικώς, διότι δεν ελήφθη πρόνοια διά τα

απαραίτητα... πυρομαχικά του στομάχου και δη νεανικού. Το "έρριξαν" διά τούτο εις... τες πουρνέλλες του περιβολιού. Αμέσως έπειτα η αγωνιώδης αναμονή αρχίζει και πάλιν: "Έν νάρτουν, έθ' θάρτουν;;".

Και τα παιδιά είνε σχεδόν μόνα των, διότι παραδόξως ούτε αγγλάντιζιώτες δεν είχαν μαζευτή ακόμη ούτε χάριν απλής περιεργείας.

Επί τέλους όμως κατά τες 3 μ.μ. περίπου "νάτους, έρχονται οι κοτσινοφόροι", 56 εν όλω των αριθμόν επιβαίνοντες εις...βουδάμαξα.

Ένας άγγλος στρατιώτης από τον ήλιον-σημειωτέον ότι έφεραν όλοι μάλλινην στολήν-εξαλίστη και εχρειάσθη να του χύσουν αρκετόν νερόν στην κεφαλήν διά να συνέλθη. Ευγνωμονών ο Εγγλέζος έδωσεν εις εκείνον που έφερε και του έρριξε το νερό ένα καινούργιο διπλοσέλιδο. Το στιλπνόν, νεόκοπον νόμισμα έκαμε παρισταμένους να θαυμάσουν την γενναιωδωρίαν και να πουν "βρε τούτοι πετιάσσουν τους ππαράδες".

Εις τους Άγγλους στρατιώτες προσφέρονται άφθονες πουρνέλλες διά να δροσισθούν και ξεχάσουν το λιοπύρι που τους έκαψε κυριολεκτικώς την ασυνείθιστιν εις μεσημβρινόν κλίμα επιδερμίδα των και τους εφλόγισε τους πνεύμονας. Και μετά πρόχειρον "τουαλέτιαν", τάσσονται εις τετράδας και αρχίζουν με βήμα ρυθμικώτατον να προχωρούν προς την Λευκωσίαν.

Πριν εισέλθουν εις τα εμπνέοντα τρόμον τείχη, ενώ ήσαν ακόμη εις το ύπαιθρον και ο κόσμος δεν αντίκρυζε τους Τούρκους, αντίήχησαν από τα κρύα, αλλά φουσκωμένα την στιγμήν εκείνην στήθη του ραγιά ανακτήσαντος ολίγον θάρρος από την λαμπερήν αγγλικήν μπαγιονέτιαν τα πρώτα " Ζήτω" με δειλήν βέβαια και συγκρατημένην φωνήν

Ενώ ο αγγλικός στρατός εις γραμμήν άψογον και με βήμα ρυθμικόν επροχώρει ακολουθούμενος από πλήθη, τα οποία ολίγον κατ'ολίγον ήρχιζαν να συρρέουν από διάφορες διευθύνσεις, αντελήφθησαν την συρροήν του κόσμου μερικοί κυνηγοί από το Εξω

Μετόshi και πλησίασαν να δουν τι συμβαίνει, όταν δε αντίκρυσαν τον αγγλικόν στρατόν με εφ' όπλου λόγχην να προχωρή, οι κυνηγοί αυτοί, ως πραγματικοί γενναίοι Ξωμετοσιανοί, από το ξακουσμένο τότε για την παλληκαριά του χωριού που το εφοβούντο και οι Τούρκοι ακόμη, κατελήφθησαν από ενθουσιασμόν ένοιωσαν το ελληνικόν των αίμα να βράζη και άρχισαν έξאלλοι από χαράν και ρίχνουν τουφεκιές στον αέρα.

Ο ενθουσιασμός αυτός, ο οποίος είναι κατά τας πληροφορίας μας η ζωηροτέρα εξωτερίκευσις της χαράς διά την απαλλαγήν από τον τουρκικόν ζυγόν του Κυπρίου Έλληνοσ Ραγιά κατά την ιστορικήν αυτήν ημέραν, συνεκίνησε τον επί κεφαλής του στρατιωτικού αποσπάσματος Άγγλον αξιωματικόν και τους ατένισε με μειδίαμα και τόσον καλόν τρόπον, ώστε οι αφελείς κυνηγοί μας επήραν το θάρρος να... μπουν στην γραμμήν κι' αυτοί ως στρατιώτες μαζί με τους Άγγλους αφού έβαλαν και αυτοί τα τουφέκια των "επ' ώμου" και να προχωρούν με βήμα ρυθμικόν. Μάλιστα μας δίδεται η πληροφορία ότι ο Άγγλος Αρχηγός τους ετοποθέτησε παραπλεύρως του ως προχείρους... υπασπιστάς του και δορυφορούμενος υπ' αυτών, εισήλθεν εις την πόλιν.

Αλλά τι γίνεται εις την πόλιν, εις την οποίαν μέλλει να εισέλθη ο αγγλικός στρατός ο αντιπροσωπεύων κραταιάν Χριστιανικήν Δύναμιν;

Οι Λευκωσιάται- αφού διήλθον άγρυπνον νύκτα και από φόβον επιθέσεως του τουρκικού όχλου-τον οποίον εφαντάζοντο αξαγριωμένον διότι θα έχανε πλέον την λείαν του και από φυσικήν ψυχικήν εξέγερσιν- παρ' όλην την εκ της δουλείας νάρκην, είχαν συσσωρευθή από το πρωί εις τα τείχη προ πάντων εις την Πόρταν της Αμμοχώστου και νηστικοί επερίμεναν εκεί διά να δουν ό,τι εις την φαντασίαν των προσελάμβανεν όψιν υπερφυσικήν, τους "Εγγλέζους".

Υπεβάλαμεν εις πολλούς από τους πληροφορητάς μας την ερώτησιν: Πώς εφάνη εις τους Τούρκους η Κατοχή και ποίαν στάσιν ετήρησαν κατά την εμφάνισιν του αγγλικού στρατού και η απάντησις όλων ήτο ότι

όσον κι αν "ελύσσαξαν" οι φανατικοί από μέσα τους, εν τούτοις ό,τι ήτο φυσικόν να αισθανθώσιν εσωτερικώς δεν το έδειξαν εξωτερικώς ούτε έκαμαν τίποτε, το οποίον να δεικνύη αγανάκτησιν ή έξαψιν φυλετικού εγωΐσμού τραυματιζομένου, οπωσδήποτε καιρίως διά της στέρησης πλέον της υπεροχής και της πλεονεκτικής θέσεως την οποίαν ως κατακτηταί είχαν απέναντι των ραγιαδών, ετήρησαν λοιπόν οι τούρκοι απάθειαν σύμφωνον άλλως τε προς την ανατολικήν των παροιμιώδη μοιρολατρείαν, διδασκομένην και υπό της θρησκείας των, η οποία συμβουλεύει την τυφλήν και απολύτως ανενέργητον υποταγήν εις το "Κισμέτ".

Σύμβολον δε της απαθείας αυτής-φαινομενικής επί τέλους ή είναι άλλο ζήτημα- ήτο ο μοναδικός Τούρκος, ο οποίος εθεάθη να στέκη όρθιος με αγαλατώδη ακινησίαν και με σταυρωμένα τα χέρια εις τας παρά το φρούριον της πύλης Αμμοχώστου επάλξεις του τείχους και να ατενίζη με απλανές βλέμμα την ήδη από **1000-1500** πρόσωπα συνοδευτικήν του αγγλικού αποσπάσματος πομπήν ήτο ο αλκοολικός Αιτούπ Βήνης, υιός του Χ" Ταχήρ Αγά, ενός εκ των μεγιστάνων οι οποίοι κατά την παράδοσιν περιεστοίχιζαν τον αιμοχαρή Κουτσιούκ Μεχμέτ και εξήψαν την φονικήν μανίαν του κατά του αειμνήστου Αρχιεπισκόπου Κυπριανού μετά των συμμαρτύρων του κληρικών και λαϊκών.

Η πόρτα διάπλατα ανοίγει διά να περάση ο αγγλικός στρατός και μαζί της επίσης διάπλατα, ανοίγουν φύλλα-φύλλα και οι καρδιές των ραγιαδών που ανέπνεαν πεζά, ελεύθερα, σαν άνθρωποι κι' αυτοί και θάπαυαν οπωσδήποτε να τρώγουν το πικρό ψωμί της απαισιωτέρας δουλείας, αλλ' εάν ανοίγουν οι καρδιές, τα στόματα όμως είναι κλειστά, διότι είναι τώρα μέσα στην πόλιν, όπου ευρίσκεται με ακεραίαν την δύναμιν της η "φαραονιά" και είναι τόσον επικίνδυνον πάντοτε να θυμώση κανείς την Τίγριν, έστω κι' αν φαινομενικώς κάθεται ήσυχη, άλλως τε "τα **56** Εγγλεζούδκια" καθώς μας λέγει σχεδόν τρομαγμένος και τώρα ακόμη αφελής γέρων συμπολίτης "αν

εσηκώνετον άξιππα η φαραονιά ούτε για έναν βούκκον της εν εκανούσαν".

Προχωρεί λοιπόν η συνοδεία σιωπηλή προς την αγοράν, ενώ πολλά μαγαζιά είναι παρά το μέγα γεγονός ανοιχτά και ο κόσμος εργάζεται. Διακόπτει προς στιγμήν την δουλειάν του, διά να στρέψη δειλό βλέμμα και δη τους "Εγγλέζους" που έκαμναν την αθόρυβο παρέλασιν των. Διασχίζεται η αγορά και ιδού το στρατιωτικόν απόσπασμα εις την παρά τον "Πόρταν της Πάφου" Κουσλάν, όπου θα εγίνετο η εγκατάστασις του μετά την αποχώρησιν της τουρκικής φρουράς.

Η ΑΝΥΨΩΣΙΣ ΤΗΣ ΣΗΜΑΙΑΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΟΥΣΛΑΝ.ΤΑ ΦΕΣΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΕΡΑ.

Το ότι θα εγίνετο εντός ολίγου η ανύψωσις της αγγλικής σημαίας εις τον Κουσλάν, είχε διαδοθή ευρύτατα εις την πόλιν και διά τούτο ο προ αυτού ευρύς χώρος είχε καταληφθή από πλήθος λαού, όχι μόνον από άνδρες, αλλά και γυναίκες και παιδιά. Δεν έλειπαν και οι Τούρκοι, μεταξύ των οποίων ήσαν και **15-20** αξιωματικοί, κατ' ανάγκην βεβαίως αυτοί διά την τυπικήν παράδοσιν της στρατιωτικής διοικήσεως.

Εν τω μέσω της γενικής ανυπομονησίας εμφανίζεται αίφνης ο ναύαρχος **HAY** επιβαίνων λευκού ίππου και συνοδευόμενος από ένα Λεβαντίνον διερμηνέα εκ Σμύρνης, Κερατσίνον λεγόμενον.

Με την γραφικήν και επιβλητικήν στολήν του ο **HAY** και το μεγαλοπρεπές και ψυλόν παράστημά του μεγαλοποιούμενον ακόμη περισσότερο ενώ ίππευε το υπερήφανον άλογον του, ενεφανίσθη εις τα έκθαμβά από την εξωτερικήν αυτήν λάμψιν βλέμματα των ραγιαδών ως κάτι υπερφυσικόν, θείον πραγματικός "άγγελος" καθώς μας ετόνισεν ο σεβαστός φίλος κ.Στυλιανός Χουρμούζιος, παρευρεθείς κατά την τελετήν.

Ο Ανώτερος Άγγλος αξιωματικός ήρχετο έφιππος από του Σεραγίου, όπου είχε λάβει χώραν προηγουμένως η ανάγνωσις του σουλτανικού

φιρμανίου. Σημειωτέον, ότι ενώ ακόμα ο **HAY** ευρίσκετο εις το Σεράγιον, είχε πληροφορηθεί ότι ανυψώθη εις τον Κουσλάν η Τουρκική σημαία. Αμέσως τότε διέταξε να καταβιβασθή και διά λόγους προφανούς σκοπιμότητος και από τα αβρότητα πάντως προς τους τούρκους διά να μη καταβιβασθή δηλαδή ενώπιον του η σημαία των και θιγή τοιουτρόπως η φιλοτιμία των.

Ωστε δεν έγινεν υποστολή της Τουρκικής Σημαίας, καθώς θα επερίμενε κανείς, αλλά μόνον ανύψωσις της αγγλικής.

Εν τω μέσω γενικής συγκινήσεως υψηλόσωμος Άγγλος στρατιώτης, ο οποίος συνοδεύων τον Άγγλον Ναύαρχον και εις το Σεράγιον έφερε μαζί του το εις ύφασμα σύμβολον της Αγγλικής ενότητος-ανήρτησεν εις τον ιστόν όπου τέως εκυμάτιζεν η σημαία της Ημισελήνου και παρέδωσεν εις τας πνοάς του αέρος την αγγλικήν σημαίαν. Σημαίαν του Σταυρού, ενώ το αγγλικό άγημα απέδιδε τας νενομισμένας τιμάς παρουσιάζον όπλα.

Κατά σύμπτωσιν την στιγμήν εκείνην, ώραν απογευματινήν, οπότε ως γνωστόν ο ζέφυρος εξαποστέλλει εις την Λευκωσίαν κατά κανόνα τας δροσεράς του ριπάς ζωηρά αύρα ανεπέτασε την σημαίαν, ώστε να φανή αυτή εις όλον το επιβλητικόν μεγαλείον της και να προβάλη εις όλην την έκπαγλον χάριν ο σταυρός, ο οποίος την περικοσμεί.

Εις το θέαμα του σταυρού κυμματίζοντος παρηγόρως ο Ραγιάς τον οποίον έπνιγεν έως τότε η τουρκική δουλεία, ο Ραγιάς, ο μέχρι θρησκομανίας χριστιανός, ο ζαρωμένος υπό το τουρκικόν μαστίγιον, ως να εγαλβανίσθη από άόρατον ηλεκτρικόν ρεύμα ένοιωσε το αίμα του να εκτινάσσεται με ορμήν από καρδιάν εις τας αρτηρίας του, την ύπαρξιν του να κλονίζεται σύσσωμος και τρελλός από χαράν έβγαλε το φέσι και παράφορος το έρριξεν εις τον αέρα το πλήθος σαν κύμα που κυλά στο πέλαγος ορμητικόν και αφροστεφανωμένον εκινήθη με ορμήν, χειροκρότησε ζωηρά και εφώνησε με μιάν φωνήν " Ζήτω η Αγγλία" ζήτω η Βιχτώρια".

Ζητωκραυγαί και αναφωνήσεις πολύ φυσικά εφόσον εκτός άλλων λόγων ψυχολογικών, υπήρχεν η ελπίς ή μάλλον η βεβαιότητα, ότι το νέον καθεστώς εγκαινιαζόμενον με την πανηγυρικήν ανύψωσιν της αγγλικής σημαίας θα ήτο εντελώς και καθ' όλα αντίθετον του προηγουμένου και θα έφερεν εις την νήσον τα αγαθά του ελευθέρου πολιτεύματος, τα αγαθά της επαγγελίας.

Ηνε η φρούδη ελπίς του δούλου του αλλάσσαντος κύριον και παρασυρομένου από την φαντασίαν ώστε να νομίζω ότι νέοι ουρανοί ανοίγουν μπροστά του με νέους αγγέλους τους νέους Κυριάρχους, είναι η φρούδη ελπίς του ανθρώπου, ο οποίος σύρων μίαν αθλίαν ύπαρξιν υπό το αφόρητον βάρος αφορήτου δυστυχίας που του σκοτεινιάζει το παρόν, μόλις ατενίση μίαν αχτίδα έστω και ωχράν καλυτέρου μέλλοντος, νομίζει οραματίζεται μάλλον, ότι βλέπει να ανατέλλη χρυσός ήλιος νέας ζωής ευτυχισμένης και ανθοστόλιστης.

Ανδρες λοιπον, γυναίκες και παιδιά συγκινούνται και κλαίουν πράγματι εις την θέαν της ελπιδοφόρου σημαίας. Ο Αγγλος Ναύαρχος ανέρχεται επί μιάς "πεζούλας"- προχείρου βήματος- και απευθύνει προς το πλήθος σύντομον προσλαλιάν διά της οποίας ανήγγειλεν επισήμως την δυνάμει Συμβάσεως Αγγλικήν κατοχήν, υπεσχέθη εις τον λαόν δικαιοσύνην και ισότητα όλων των κατοίκων απέναντι του Νόμου και εν τέλει έδωσε το σύνθημα νέων ζητωκραυγών εκ μέρους του πλήθους υπέρ της Κραταιάς Ανάσσης Βικτωρίας.

Τον άγγλον αξιωματικόν διεδέχθη επί του προχείρου βήματος ο ενθουσιώδης εξ Αμμοχώστου δικηγόρος Γεώργιος Κηπιάδης, (συγγραφεύς των τραγικών σκηνών του 1821 εν Κύπρω) όστις διά ζωηράς ομιλίας του εξέφρασεν αφ' ενός την χαράν των Κυπρίων διά την Κατοχήν της Κύπρου υπό της Αγγλίας και αφ' ετέρου την πεποίθησιν των Νησιωτών ότι υπό το νέον Καθεστώς θα εύρισκον την ευημερίαν των και θα επροπονούντο εις την άσκησιν της πλήρους πολιτικής ελευθερίας.

Οι ολίγοι παρευρισκόμενοι Τούρκοι, παρακολουθούσι την τελετήν ως ήτο επόμενον με νεκρικήν σιωπήν και μόνον ένας αξιωματικός ευρίσκει τρόπον να δώση έξοδον εις την λύπην και στενοχωρίαν του δημιουργήσας διά του τρόπου του το εξής επεισόδιον:

Η ψυχολογική κατάστασις εις την οποίαν ευρίσκοντο οι Τούρκοι οι παρακολουθήσαντες την τελετήν της πανηγυρικής ανυψώσεως της Αγγλικής σημαίας εις τον Κουσλάν ήτο φυσικόν, να θίξη την ευαισθησίαν των και να τους παρασύρη ίσως και εις κίνημα σοβαρόν,

Είνε ευτύχημα δε ότι το επεισόδιον, το οποίον θ' αναφέρωμεν κατωτέρω μεταξύ Τούρκου αξιωματικού και ραγιά δεν έλαβε τας διαστάσεις, τας οποίας ήτο δυνατόν να λάβη εις βάρος πάντοτε του ανυπερασπίστου ελληνικού λαού.

Σημειωτέον ότι το επεισόδιον αυτό **3** πρόσωπα μας το ανέφεραν κατά **3** διαφόρους τρόπους, δεν υπάρχουσι δε ατυχώς καθόλου γραπτά στοιχεία διά να κρίνωμεν ποία έκδοσις είναι η ορθότερα. Διά τούτον τον λόγον θα αναφέρωμεν ημείς και τας τρεις εκδόσεις.

Λοιπόν ενώ ανυψώνετο εις τον ιστόν υπερήφανος η Αγγλική σημαία κάποιος ραγιάς (κατ' άλλην πληροφορίαν Ελλην υπήκοος) ο Χ' Γιωργής Φελλάς, από την Λαοδίκειαν, αλλά κάτοικος Λευκωσίας και κτίστης κατά το επάγγελμα εις έξαψιν του ενθουσιασμού του διά την απελευθέρωσιν από τον μισητόν τουρκικόν ζυγόν, στραφείς προς ένα τούρκον αξιωματικόν, Γιούσπασην (εκατόνταρχον) του είπε πειρακτικώς "πιτινίς αρτίκ" (Ετελεώσετε πια).

Η φράσις αυτή με την οποία εθίγετο τόσον πολύ η τουρκική υπρηφάνεια και φιλοτιμία εις μίαν τοιαύτην ψυχολογικήν στιγμήν επροκάλεσε θύελλαν οργής εις τον φανατικόν Γιούσπασην, ο οποίος αφού εκεραυνοβόλησε τον φτωχόν Ραγιάν με ένα επιτακτικώτατον "Σους πε Γκιαούρ" (σώπα βρε Γκραιούρη) ετράβηξε την σπάθην του και ήτο έτοιμος να τρυπήση τον δυστυχημένον Χ' Γιώρκην που εζήτησε να

ξεσπάση μίαν στιγμήν, ενώ αυτός μαζί με τους άλλους ραγιάδες υπέφεραν όσα υπέφεραν εις όλην τους την ζωήν.

Κατατρομαγμένος ο Χ" Γιώργκης το έβαλεν εις τα πόδια, ενώ ο μανιασμένος τούρκος τον έτρεχεν από πίσω με το Δαμασκηνό σπαθί στο χέρι. Κατεβαίνουν κι οι δύο κατρακυλώντας τον Κουσλάν, αλλ' ευτυχώς ο ραγιάς αφού διέσχισε το πλήθος έφθασε με ταχύτητα αστραπής εις ένα περιβόλι, το οποίον ευρίσκετο εκεί όπου είνε σήμερα η φραγκοεκκλησιά και εχάθη μέσα εις τον καλαμιώνα που ήταν μπροστά στο Περιβόλι κι έτσι ο τούρκος αξιωματικός έχασε τα ίχνη του και τον άφησεν, αφού άλλως τε εν τω μεταξύ, θα είχαν κατασταλή ολίγον τα νεύρα του. Εννοείται ότι το πλήθος κατελήφθη και αυτό από πανικόν εις την θέαν της γυμνής σπάθης.

Κατ' άλλην έκδοσιν ο Χ" Γιώργκης είχε πη εις τον Γιούσπασην φράσιν ολίγον απρεπή την οποίαν εν τούτοις ημείς αφηγούμενοι το επεισόδιον είμεθα υπόχρεοι να αναφέρωμεν. Του είπε δηλαδή "ποκ γεμέ πιλέ κάλματι σιζέ" (ούτε... απ' αυτά δεν σας έμεινε πια για να φάτε) υπονοών πάντως ότι η αγγλική κατοχή θα έθετε τέμρα εις τα "παξίς" και καθόλου τας χρηματικας αφαιμάξεις των ραγιάδων από τους προνομιούχους πιστούς.

Υπάρχει όμως και τρίτη έκδοση, τελείως διαφορετική της πρώτης ως εξής:

Κάποιος νέος από τον Άγιον Λουκάν την ενορίαν την περιβόητον όπου ήσαν πολλά παληκάρια διά μας και όπου μάλλον οι τούρκοι εφοβούντο τους χριστιανούς παρά το αντίθετον εστέκετο μοντά εις τον ιστόν όπου ανυψώθη η σημαία. Τούρκος λοιπόν αξιωματικός του λέγει με θυμόν: "Κατς ορτάν" (φύγε απ'εδώ). Ο νέος όμως, αντί να φοβηθή και να φύγη του απήνησεν ως γνήσιος αηλουκατίτης με ετοιμότητα και με σθένος "Νε κατς ορτάν; Κεσμίsh ολσοούν " (Τι λέγεις φύγε απ'εδώ. Περαστικά σας".

Τότε ο αξιωματικός εξιφούλκησε και τον κατεδίωξεν έως ότου ο νέος εχώθη μέσα εις το πλήθος

και εκρύβη από κάτω εις ένα κοφίνι (κατ' άλλην πληροφορίαν αμάξι),

Αφού τοιουτοτρόπως παρέλαβε την αρχήν ο **Lord John Hay** εξέδωσε σχετικήν Προκήρυξιν προς τον λαόν, διά της οποίας εγνωστοποιεί ότι δυνάμει της συμβάσεως, ανέλαβε την διαχείρησιν της νήσου και εζήτει την πρόθυμον συμμόρφωσιν των προς το νέον καθεστώς.